עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ה מהלכות ביאת מקדש הלכה ג:
לו ב מיי' שם הלכה ז ופרק ב מהלכות עבודת יוה"כ הל"ג:
לז ג מיי' פרק ה מהלכות ביאת מקדש הלכה טו:
לח ד מיי' שם הלכה ג:
לט ה ו מיי' שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תרים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן וטהרה: ויקרא יב, ח
2. כתנת בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם: ויקרא טז, ד
3. ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם: שמות ל, כא
4. ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו את ידיהם ואת רגליהם: שמות מ, לא
5. בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימתו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה ליהוה: שמות ל, כ

גליון הש"ס

גמ' הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית. עיין סנהדרין דף פג ע"ב תוס' ד"ה ולא משום טומאה [ושם ע"ב בתוס' ד"ה אין נגדין] וכו' וביומא דף ה ע"ב בתוס' ד"ה להביא וכו':

שיטה מקובצת

אי הכי דצפרא נמי. (ולפסר) [ולפרי"ך] דלפרא מרביע ליה מגזים דמחוסר בגדים, אי"ג (מיעט) [מיעוטא] דולבשם לאו דוקא אלא לצפרא, כמו כן לא יהיה דוקא מן האמרינן (מהר"מ): דבר המעכב בזרעו. כגון תמיד של שחרית שבכל יום שנוהג בכהנים הדיוטים אבל עבודת יוה"כ שאינו נוהג אלא בכהן גדול אין מעכב בו: משה ואהרן ובניו. [illegible] עמידה מן הצד כו'. [illegible] לאורה. פי' לעמוד השחר (גליון): רש"י ד"ה ששם מניח תפילין כו' משום ייתור בגדים הוא דאיצטריך לאשמועינן.

תוספות

וחוקה כתיב בהו ליעכבו. אפי' למאן דאמר (יומא דף ס.) דלא כתיבא חוקה אלא [בדברים הנעשים] בבגדי לבן בפנים לכל הפחות קידוש דהוי בין בגדי זהב לבגדי לבן ליעכב דלורך פנים כפנים כדאמר שילהי הוליאו לו (שם דף ס:) דקטרת שחפנה קודם שחיטת הפר פסולה דלורך פנים כפנים דמי: **אי הכי דצפרא נמי.** (פ) תימה מאי קושיא כיון דהוי במיתה אתי בקל וחומר מיושב שאינו במיתה ואם עבד חילל וכי תימא מה ליושב כו' ונילף מיושב ואחד מהנך ועוד דשם יושב לא פריך ואמאי חשיב ליה וי"ו אאופתא:

וחבירו מסייעו (יז). במסכת תמיד (דף כח. פרק א מ"ד) משמע דאותו (יח)[שהיה הולך לתרומת הדשן] היה מהלך (יט) יחידי והיא פלוגתא או היה שם דבר שהיה מסייעו:

עמידה מן הצד איכא בינייהו. לרבנן לא שמיה עמידה מן הצד ונראה (כ) כשקורין בתורה שלא לסמוך משום דאמר (רבי) במגילה פרק הקורא את המגילה עומד (דף כא.) דבתורה בעי עמידה ובירושלמי (פ) נמי אמרינן דאסור לסמוך משום דכשם שניתנה באימה כך נוהגין אותה באימה:

וליתב מיתב וליקדש. לאו ישיבה ממש קאמר דאין ישיבה בעזרה אלא סמיכה (צ):

אלא האי (כ) בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב. אף על גב דביומא משמע דרבי נמי אית ליה דרב אחא בר יעקב דקסבר (כא) דתרתי שמע מינה:

גמרא

ששם (א) מניחין תפילין: מחוסר כיפורים [א] מנלן אמר רב הונא אמר קרא [1]וכפר עליה הכהן וטהרה [ב]טהרה מכלל שהיא טמאה: ושלא רחוץ ידים ורגלים: אתיא [א]חוקה [ג]חוקה ממחוסר בגדים: ת"ר [ג][ב]כהן גדול שלא טבל ושלא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה ועבד עבודתו כשרה ואחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שלא קידש ידיו ורגליו שחרית ועבד עבודתו פסולה א"ל רב אסי לרבי יוחנן מכדי [ד]חמש טבילות ועשרה קדושין דאורייתא וחוקה כתיב בהו ליעכבו א"ל אמר קרא [2]ולבשם [ה]לבישה מעכבת ואין דבר אחר מעכב צהבו פניו [ו]אמר ליה וי"ו אאופתא כתבי לך אי הכי דצפרא נמי אמר חזקיה אמר קרא [3]והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורותם דבר המעכב בזרעו מעכב בו דבר שאינו מעכב בזרעו אין מעכב בו רבי יונתן אמר מהכא [4]ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו דבר המעכב בבניו מעכב בו דבר שאינו מעכב בבניו אין מעכב בו רבי יונתן מ"ט לא אמר מדחזקיה אמר לך ההוא [ב] לדורות הוא דכתיב ואידך מ"ט לא אמר מהאי מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא [ז]דאמר רבי יוסי ברבי חנינא כל כיור שאין [ג] בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו אין מקדשין בו שנאמר ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו: ת"ר [ח]כיצד מצות קידוש [ג]מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש רבי יוסי ברבי יהודה אומר מניח שתי ידיו זו על גב זו ועל [ד] גבי שתי רגליו זו על גבי זו ומקדש אמרו לו הפלגתה אי אפשר לעשות כן שפיר קאמרי ליה אמר רב יוסף וחבירו מסייעו מאי בינייהו אמר אביי עמידה מן הצד איכא בינייהו א"ל רב סמא בריה דרב אשי [ה] לרבינא וליתיב מיתב ולקדש אמר קרא [5]לשרת ושירות מעומד הוא: [ט]ת"ר [ד]קידש ידיו ורגליו ביום אין צריך לקדש בלילה [ה]בלילה צריך לקדש ביום דברי רבי שהיה רבי אומר לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אין לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים תניא אידך [י]היה [ו]עומד ומקריב על גבי מזבח כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים דברי רבי רבי אלעזר בר"ש אומר כיון שקידש ידיו ורגליו מתחילת עבודה אפילו מיכן ועד עשרה [ו] ימים אינו צריך לקדש וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמר רבי דפסק ליה מעבודה לעבודה אבל בהא דלא פסק ליה אימא מודי ליה רבי לרבי אלעזר ברבי שמעון ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבי אלעזר ברבי שמעון אבל בהא אימא מודי ליה לרבי צריכא מאי טעמא דרבי דכתיב [5]בגשתם מ"ט דרבי אלעזר בר"ש דכתיב [5]בבואם ואידך נמי הא כתיב בבואם אי כתיב בגשתם ולא כתיב בבואם הוה אמינא על כל גישה וגישה כתב רחמנא בבואם ואידך נמי הא כתיב בגשתם אי כתיב בבואם ולא כתיב בגשתם (ס) הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית אביאה ריקנית הא כתיב לשרת אלא בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב [כ]דאמר רב אחא בר יעקב הכל מודים בקידוש שני כשהוא לבוש מקדש דאמר קרא או בגשתם מי שאינו מחוסר אלא גישה בלבד יצא זה שמחוסר לבישה וגישה [5]להקטיר אשה למה לי

רש"י

ששם מניח תפילין. הלכך ליכא חלילה ותנא דאיצטריך לאשמועינן אם הניתן אין חוללות משום ייתור בגדים הוא דאיצטריך לאשמועינן דלאו בגד הוא: **מכלל שהיא טמאה.** עד עכשיו וטמא כתיב ביה (ו) וינזרו ולא יחללו: **אתיא חוקה חוקה.** מה להלן אם עבד חילל אף כאן אם עבד חילל: **כהן גדול כו'.** כגון (י) בחמש עבודות של יום הכפורים דילפינן בסדר יומא (דף לב.) שהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב וצריך לכל חילוף טבילה ושני קידושין מן המקרא אם לא טבל ולא קידש עבודתו כשרה: **שחרית.** בין ביום הכפורים בין בכל השנה עבודתו פסולה כדילפינן חוקה חוקה ממחוסר בגדים: **דאורייתא.** דכתיב ורחץ את בשרו במים ולבשם. והתם יליף לכולה מילתא: **וחוקה כתיב בהו.** לאחר שגמר כל הפרשה כתיב והיתה להם (ח) לחוקת עולם בחדש השביעי בעשור וגו': **אמר קרא ולבשם.** שינה (ט) הכתוב בלבישה לעכב דכתיב ילבש ולבשם ולהכי כתיב הכא עכובא למעוטי עכובא דחוקה דלא קיימא אהאי קרא דאיירי ברחילה ולבישה אלא אשאר (שני) דברים האמורים בפרשה: **ואין דבר אחר.** בפסוק זה מעכב: **להבו פניו.** של ר' אסי מפני שמחה כסבור טעם הגון שמע: **וי"ו אאופתא כתיבי לך.** כתבתי לך וי"ו על הבקעת אות שאין ניכרת בה (י) מפני שורות הבקעת שמפסיקות בה הפסקות הרבה. לשון אחר השורות עצמן קרי להו ווי"ן שדומין לה. כלומר אין זה טעם דאיכא לאקשויי א"כ אפילו קדוש של שחרית [של יוה"כ] נמי לא לעכב ביה דהא איעוט ביום הכפורים מולבשם: **והיתה להם (ב) לחק עולם.** בקידוש כתיב: **בזרעו.** בכהנים הדיוטים דהיינו קידוש שבשעת כניסה שנוהג בכל הכהנים מעכבא (יא) באהרן ביום הכפורים דהא חוקה כתיב: **לדורות הוא דכתיב.** אזהרה לנהוג חוקה זו לזרעו אחריו ולאו להיקשא אתא: **שאין כו.** שאין מחזיק מים כשיעור ארבע קידושין: (פ) **משה ואהרן.** תרין ובניו תרין (ו) שאף משה כהן היה בשבעת ימי המילואים ואע"ג דלא כהנו בכהונת מיהו קרא להכי מידרש: **מניח ידיו כו'.** דבעינן ידיו ורגליו (ג) כאחד (יב) ירחצו כדכתיב קרא: **הפלגתה.** דברים ממדת כל אדם דאי אפשר לו שלא יפול: **אמר רב יוסף.** הא דרבי יוסי ברבי יהודה כשחבירו מסייעו מחזיק בו שלא יפול: **מאי בינייהו.** במאי פליגי: **עמידה מן הצד.** כגון זו שאינו בלא סיוע לרבנן לא הויא עמידה ואנן עמידה בעינן כדמפרש לקמן: **אמר קרא לשרת.** או בגשתם אל המזבח לשרת איתקש קידוש לשירות: (ד) **אינו צריך לקדש בלילה.** אם לא יצא ולא הסיח דעתו: **צריך לקדש ביום.** כדמסיים מילתיה שהלינה פוסלת בקידוש ועמוד השחר הוא העושה לינה לקמן בפרק המזבח מקדש (דף פז.): **מתחילת עבודה.** כשהתחיל לעבוד עבודות הללו (יג) ולא הסיח שוב דעתו [עד עשרה ימים ובלבד שיהא עומד ועובד]: **דפסק ליה מן העבודה.** אלא שלא הסיח דעתו דלא (יד) תני בה היה עומד ומקריב כי הכא: **דכתיב בגשתם.** וגישה דשחרית גישה אחריתי היא שהרי יש כאן מערכה חדשה: **דכתיב בבואם.** והרי [זה] לא יצא: **אבל (טו) גישה וגישה.** ואפי' שתיהן בו ביום: **אביאה ריקנית.** נכנס שלא לעבוד: **דרב אחא בר יעקב.** בסדר יומא: **הכל מודים.** ר"מ ורבנן דפליגי בקידוש שלפני כל טבילה של (טז) טבילות [כ"ג רבנן אמרי] קידש ידיו ורגליו ופשט רבי מאיר אומר פשט קידש ידיו ורגליו מודים הם בקידוש של אחר טבילה שלובש הבגדים שהוא מחליף ואחר כך מקדש ואינו מקדש כשהוא ערום דכתיב בגשתם ירחצו מי שאינו מחוסר אחר קידוש אלא גישה: **להקטיר אשה.** דכתיב גבי קידוש למה לי פשיטא דבעיא קידוש דהא גישת מזבח היא:

מהו

מסורת הש"ס

א) [יבמות עד: סנהדרין פג:], ב) לעיל יח., ג) יומא ל: תו' יומא פ"א הט"ו תו' מנחות פ"א ה"ז ע"ש, ד) יומא ע. ל. לא. לב. עא., ה) ירושל' יומא פ"ג ה"ז, ו) חולין עז., ז) לקמן כא., ח) תו' מנחות שם, ט) ירושל' יומא פ"ב ה"א כה"ע, י) פסחים ב: תו' יומא פ"א הט"ו תו' מנחות פ"א ה"ז, כ) יומא לב:, ל) ויקרא כב ב, מ) עי' צ"ק, נ) לקמן קא., ס) עי' צ"ק, ע) מגילה פ"ד ה"א, פ) [וע' היטב כתו' יומא כה. ד"ה אין]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ששם מניח תפילין: (ב) רש"י ד"ה והיתה להם חק עולם: (ג) ד"ה מניח וכו' כאחת כדכתיב קרא ירחצו הס"ד: (ד) ד"ה אינו, נ"ב ער' לקמן בדף כ ע"ב:

מוסף רש"י

ועשרה קידושין. ידיו ורגליו מן הכיור (יומא יט.): **וי"ו אאופתא** כתבי לך. כלומר טעם שאינו נכון קאמר כמו שכותב וי"ו על הבקעת ויכולה מנותחת לפרקים מפני שיש הבקעת שכן עשוין חרילין חרילין ואינה חלקה. לשון אחר אותן חרילין קרי וי"ו (חולין מז:): **הפלגת.** יותר מדאי אמרת (בכורות מג.):

שינויי נוסחאות

א] נר' דהיה גרס במתני' מחוסר בגדים קודם מחוסר כפורים, ועי' תוס' ישנים (ירושל'), ועי' בש"ג לעיל טו ע"ב אות ד: ב] וההוא ברכה לדורות (כ"י: ועי' דק"ס): ג] נ"א שאין מחזיק כדי (רש"י), ולקמן כא ע"ב איתא כלפניו, וכ"ה תרס"י: ד] נ"א ושתי רגליו זו כו' והפאר ליתא (כ"י): ה] נ"ל דרב אחא (מהר"ם שיף): ו] שלשה, כ"ה בתוספ' דמנחות וכ"ב דהא א"א שלא לישון יותר מג' ימים ושינה מועלת לפסול (ח"ש), ועי' קר"ל לקמן כ ע"א לתודי"ה מיתבי: ז] תיבת בגון ליתא בכתבי' ושמכ"י: ח] נ"ל לכם. וכ"ה בכ"י: ט] נ"ל שנה (שמכ"י): י] תיבת בה נמחק (שיט): יא] מעכבא בו (שיט): יב] כאחד ירחצו נמחק, ונ"ל כחדא רחיצה (שיט ובתה"י): יג] נ"ל הלילה (צ"ק): יד] דהא לא (כתה"י): טו] על כל גישה כצ"ל (שיט): טז] של חמש טבילות (שיט): יז] מסייעו לקדש (שיט): יח] דאותו שהלך לתרום המזבח היה מהלך יחידי והיה מקדש ידיו ורגליו ההיא פליגי או היה שום דבר כו' (צ"ק): יט] הולך יחידי ושמא ההיא פלוגא כצ"ל (שיט): כ] ונראה דצריך להזהיר בשעה שקורין בתורה כצ"ל (שיט): כא] מילת האי נמחק (שיט): כב] נ"ל קסבר (שיט):

ליקוטים

שייך לעמוד קודם

שעיר היה נראה בין ציץ וכו'. ושאלה אם יכול אדם להניח תפילין בזרועו או בראשו על דבר חוצץ, די"ע שצריך שלא יהא דבר חוצץ בין תפילין לראשו ובין תפילין לזרועו. דאמרינן בפ"ב דזבחים תפילין מהו שיחוצצו בין גופו לבגדו דבבגדי כהונה כתיב ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין בשרו וכתיב ושמת המצנפת על ראשו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין ראשו. ומייתי התם בברייתא דכהנים בעבודתם פטורין מן התפילין, ואי ס"ד שאין חציצה פוסלת בתפילין יניח התפילין על המצנפת ועל הזרוע על הכתונת. ושעמא משום דכתיב לאות על ידכה שלא יהא דבר חוצץ בינו לידו, כדדרשינן ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין בשרו. וכן דרשי' לטוטפות בין עיניך שלא יהא דבר חוצץ בין תפילין ובין עיניך. [illegible] אבל אני אומר להלכה אבל לא למעשה דמותר להניח של ראש על הכובע. והדע לך, דהא תפילין של יד אין צריך להניחן על הבשר, אלא משום דכתיב בהו לך לאות, ודרשי' לך לאות ולא לאחרים לאות, אבל של ראש אדרבא דכתיב בהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ועוד שהרי שנינו במגילה פרק הקורא את המגילה עומד העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה, נתנה על מצחו ועל פס ידו הרי זו דרך מינות, ציפהו זהב ונתנה על בית יד של אונקלי הרי זו דרך החיצונים. ואם איתא, אמאי נקט תפלה של יד (וקתני) [ליתנין] נתנה על בית יד של אונקלי ועל הכובע, אלא ש"מ דדוקא תפלה של יד ומשום דכתיב ביה לך לאות, אבל של ראש לא איכפת לן. וההוא דבפ"ק דעירובין [ופ"ב דזבחים] לא קשיא דהתם שאני דאיכא מצנפת שהיא מצוה ומצוה מפסקת בפני עצמה, ובענין שאמר בזבחים בפ"ק דבת מינה מחריב בה [בה] דלאו בת מינה לא מחריב בה [illegible]: ע"כ ועמו' קודם

נ"ב. ולפי הספר שפי' לעיל מטעם חלילה צריך לפרש [illegible] ומהכא משמע שהיה הלין נתון על גובה הראש ולא על מצחו ממש אלא במקום שיער [illegible] ואע"ג דכתיב [illegible] על מצחו ממש אלא במקום השיער בגובה הראש [illegible] ואע"ג דביומא (דף יב.) קרו לשל הדיוט מצנפת, לשון חכמים לחוד ולשון תורה לחוד (מהר"ם):